

Перспективи реалізації в Україні інноваційної економічної моделі: глобальний підхід

Рилач Н.М., к.е.н., науковий співробітник

ІМВ КНУ ім. Т. Шевченка

Глобалізація світової економіки виводить інноваційні процеси в країні на планетарний рівень. В останні роки чітко прослідковується, що глобальною стає не тільки комерціалізація, а й усі попередні стадії інноваційного процесу. Наразі мова йде про глобальну парадигму інноваційного розвитку, яка описує характер процесів розробки, впровадження та комерціалізації інновацій на світовому рівні та з новими якісними характеристиками. Найефективніше впровадження результатів науково-технологічної діяльності можливе за умови тісної взаємодії національних потенціалів, ресурсів різних країн, спільного розв'язання завдань економічного розвитку на глобальному рівні. Така особливість втілюється в процесах інтернаціоналізації інноваційної діяльності, яка на сьогодні переважно є частиною більш широких стратегічних рішень компаній з виробництва, маркетингу, злиття та поглинання в результаті міжнародних потоків та перерозподілу науково-технічних можливостей та використання «відкритих інновацій».

Отже, продукування знань є основою реалізації інноваційної економічної, проте жодна країна не спроможна самостійно створювати всі знання, необхідні для стійкого зростання та збільшення конкурентоспроможності. З цієї причини країни прагнуть взаємодіяти за допомогою міжнародних інноваційних мереж. Значну роль тут відіграють приплив прямих іноземних інвестицій, а також зовнішнє іноземне інвестування в науково-технічну сферу. Інтернаціоналізація науково-технологічної сфери відкриває нові можливості для країн, що розвиваються отримати доступ до технологій, створювати продукцію і послуги з високою доданою вартістю, розвивати нові навички та нову культуру інноваційної діяльності. Прямі іноземні інвестиції в науково-технічну сферу можуть сприяти зміцненню національної інноваційної системи країн, промислової та технологічної модернізації, що дозволить країнам виконувати більш складні функції, використовувати сучасніше обладнання та виробляти більш високотехнологічну продукцію.

Включення національних суб'єктів інноваційної діяльності до глобального інноваційного середовища дозволяє реалізувати інноваційну

економічну модель, забезпечує розвиток та поглиблення міжнародного науково-технологічного та інноваційного співробітництва. З другого боку, інтернаціоналізація інноваційної сфери впливає на формування національної інноваційної системи країни та її конкурентоспроможність. Існують три основні категорії інтернаціоналізації інноваційної сфери. Згідно першої, національні підприємства, ТНК та індивідуальні інноватори займаються міжнародною комерціалізацією технологій, які розроблені всередині НІС. Друга категорія стосується внутрішнього та міжнародного науково-технічного співробітництва між приватними і державними установами, в тому числі і між вітчизняними фірмами, ТНК, університетами і дослідницькими центрами. Міжнародна інноваційна діяльність ТНК є третьою категорією. ТНК є єдиними установами, які можуть контролювати і здійснювати інноваційний процес на глобальному рівні.

Таким чином, конкурентне положення країни у глобальному інноваційному середовищі пов'язано з вибором ефективного механізму інтеграції її інноваційної системи до глобальної. Глобалізація інноваційної сфери пов'язана з інноваційними процесами структури національної інноваційної системи (НІС) в національних економіках, оскільки поширення і глибина інноваційних перетворень у реальному секторі економіки, розвиток всіх структурних елементів НІС держави, визначають її конкурентоспроможність, зумовлюють здатність країни залучатися до процесу інтернаціоналізації та глобалізації інноваційної діяльності. При розробці НІС обов'язково враховуються тенденції процесу глобалізації науково-технологічної сфери, створюються потужні інноваційні інституції з розвинутою технолого-інноваційною і освітньою мережею, які спроможні трансформувати результати глобалізації в національних інтересах. Для найефективнішого використання міжнародних потоків знань, технологій, інновацій країна повинна мати здатність досліджувати і впроваджувати науково-дослідні здобутки інших держав світу.

Ступінь розвитку НІС країни безпосередньо впливає на її залучення до процесів інтернаціоналізації інноваційної сфери. На сьогодні існує два підходи щодо місця НІС в умовах інтернаціоналізації інноваційної діяльності. Згідно першого підходу, суб'єкти, що займаються фундаментальними дослідженнями, працюють на початковому етапі «національного» інноваційного циклу, і, отже, входять до НІС. Згідно другого підходу, суб'єкти народного господарства, що проводять фундаментальні дослідження та виробляють некомерційні знання, автоматично залучаються до глобальної інноваційної діяльності.

Отже, в галузі науки та технологій процеси глобалізації посилюють тенденцію до використання зовнішніх ресурсів, міжнародної співпраці та створення мереж. Ті країни, які найефективніше приймають та використовують нові технології, розроблені в будь-якому кутку світу, будуть мати найбільші вигоди.

В таких умовах, **цільми** інтернаціоналізації інноваційної сфери є наступні:

- посилення якості передових наукових досліджень та результатів інноваційної діяльності за рахунок поліпшення доступу до зовнішніх джерел знань та зміцнення глобального співробітництва між науково-дослідними організаціями та інноваційними мережами для спільної розробки та використання нових знань і технологій, використовуючи фактор порівняльних переваг (знань і технологій),

- підвищення привабливості країни на світовому ринку технологій та інновацій і успішна конкуренція за науково-дослідні контракти і послуги, а також залучення іноземних інвестицій та професіоналів в інноваційну сферу,

- підготовка національного підґрунтя для здійснення успішної зовнішньої інноваційної діяльності,

- швидке реагування на глобальні виклики та міжнародні зобов'язання в інноваційній сфері.

Зазвичай, розрізняють три **режими** інтернаціоналізації сфери науки, технологій та інновацій:

- Міжнародне науково - технічне співробітництво між партнерами з більш ніж однієї країни для створення нових наукових знань і технологічних ноу-хау, в результаті чого кожен партнер зберігає свою власну інституційну ідентичність і право власності залишається незмінним (наприклад, в разі прямих інвестицій або двосторонніх міжурядових науково-технічних програм).

- Міжнародне генерування знань та інновацій, що здійснюється багатонаціональними підприємствами (БНП), які створюють інновації через кордони шляхом побудови дослідних мереж, включаючи створення нових науково-дослідних підрозділів в приймаючій країні або придбання науково-дослідних іноземних одиниць.

- Міжнародне використання інноваційних ноу-хау і технологій за допомогою засобів торгівлі, надання ліцензій та патентів, зворотного інжинірингу тощо.

Крім того, можна виділити «внутрішні цілі» країни в процесі інтернаціоналізації інноваційної сфери, які спрямовані на підвищення її національної привабливості та «зовнішні цілі». До перших відносяться збільшення залучення потоків прямих іноземних інвестицій у інноваційну сферу, залучення іноземних дослідників, поширення національної науки за кордоном, створення адекватного інноваційного середовища всередині країни для покращення умов для науково-технічного співробітництва, перетворення досліджень в інновації та нові технології. До «зовнішніх цілей» можна віднести посилення участі у міжнародному співробітництві та зміцнення дво- та багатосторонніх відносин в науково-технічній сфері, підключення вітчизняних дослідників до глобальної науково-технічної та інноваційної діяльності, посилення міжнародної мобільності дослідників, відкриття національних дослідницьких програм для дослідників з інших країн.

На сьогодні процес інтернаціоналізації сфери науки та технологій визначається такими факторами як швидкий розвиток глобальної інформаційної та комунікаційної інфраструктури, оцифрування та стандартизація інструментів, фрагментація виробничого процесу. Все більше число країн приділяють увагу зміцненню національного інноваційного потенціалу, підвищенню наукових стандартів, участі в глобальному науково-дослідному співтоваристві, активізації міжнародної науково-технічної та інноваційної діяльності. Вцілому, змінюється характер виконання науково-технічних досліджень. Майбутні технологічні тренди будуть визначатися більш мультидисциплінарною та транс-інституціональною кооперацією. Ці явища пов'язані з тенденцією до зростаючої залежності від зовнішніх джерел та мереж.

Список використаних джерел

1. Панченко В.Г. Замкнутий цикл інновацій як інструмент інноваційного неопротекціонізму в політиці стимулювання економічної модернізації: виклики створенню інноваційної екосистеми/ В.Г. Панченко // Ефективна економіка (електронне видання). — №11 — 2017. — Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6144>
2. Резнікова Н.В. Міжнародне співробітництво в сфері економічної політики: проблема збереження суверенітету та аналіз потенційних

вигод / Н.Резнікова // Актуальні проблеми міжнародних відносин. Випуск 113 (Частина II), 2013,с.149-159.

3. Резнікова Н. Інноваційна модель розвитку національної економіки: оцінка стартових можливостей та засобів реалізації [Електронний ресурс] / Резнікова Н. – Режим доступу:www.academia.org.ua
4. Резнікова Н.В. Глобальні проблеми технологічного розвитку / Н.В. Резнікова, О.В. Симоненко // Інтелектуальна економіка в умовах суспільних трансформацій: перспективи публічно-приватного партнерства Матеріали III Міжнародного науковопрактичного форуму 27 червня 2017 року м. Житомир У 2-х частинах, Частина 1. — сс.43-47.
5. Рилач Н.М. Теоретичні основи формування глобальної інноваційної системи / Н. М. Рилач // [Актуальні проблеми міжнародних відносин](#). - 2012. - Вип. 110(2). - С. 82-91. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2012_110%282%29_17
6. Рилач Н. М. Значення теорії технологічних укладів в становленні постіндустріальної економіки / Н. М. Рилач // Міжнародні відносини. Серія «економічні науки». – 2016. – № 7 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/view/2889/2589
7. Рилач Н.М. Механізм інтеграції країни у глобальну інноваційну систему / Н.М. Рилач // Актуальні проблеми міжнародних відносин. Випуск 111 (Частина II), 2012. — сс.136-143.
8. Rylach N. M. Formation innovative paradigm: retrospective and present / N.M. Rylach // Actual problems of international relations. — Vol.1, No.127 (2016). — Mode of access:<http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/view/2953>